

Moduri de expunere

Termenul definește felul în care se exprimă un om în general, cum își alege mijloacele de comunicare în funcție de scopul urmărit.

Din punct de vedere literar, întâlnim mai multe moduri de expunere:

a) Naratiunea - este relatarea faptelor în ordinea desfășurării lor sau a importantei pe care le-o acordă autorul. Caracterizată prin temporalitate, naratiunea este specifică genului epic și desprindem: planul istoriei, al relatării și planul discursului, al povestirii. Deși naratiunea este specifică prozei (schita, nuvela, povestire, roman), ea poate fi întâlnită și în operele în versuri (legenda, balada, poemul eroic, epopeea).

b) Descrierea - presupune înfățișarea unor amănunte caracteristice naturii (în versuri) = pastel; în proza = tablou (la fel: un interior); înfățișarea chipului unei persoane = portret.

În opoziție cu naratiunea, care constă în succesiune și temporalitate, descrierea este statică și vizează dimensiuni spațiale. Ca figură stilistică frecventă, în descriere întâlnim enumeratia. În unele texte narative, descrierea constituie o pauză necesară, pentru relaxare, după o succesiune de fapte. În descriere, se folosesc cu predilecție timpurile verbale continue, prezentul sau imperfectul, spre deosebire de naratiune, careia îi sunt specifice timpurile verbale momentane, perfectul simplu și perfectul compus (vezi concordanța timpurilor). Deși, în general, descrierea este statică, întâlnim și descrierea unei batalii (cea de la Vaslui, din Oamenii Mariei Sale, romanul Frații Jderi, de M. Sadoveanu), în care sunt incluse și elemente dinamice.

c) Dialogul - redă convorbirea dintre două sau mai multe personaje. În operele dramatice, dialogul este preponderent; în diferitele naratiuni, întâlnim o îmbinare între descriere, naratiune și dialog, elementele de dialog putând fi uneori decupate ca segmente dramatice. (Gandeste-te la schitele lui I.L. Caragiale, care par niște scenete, la povestirile și nuvelele sale, asemănătoare unor tablouri, Încearcă o argumentație a interferenței, asemănarilor și diferențelor dintre modurile de expunere.)

d) Monologul - înseamnă un dialog al personajului cu el însuși, presupune o intensă trăire sufletească, marchează o răscruce de atitudini în pragul unei hotărâri. Monologul poate fi întâlnit în diferitele naratiuni, dar și uneori în operele dramatice, deși nu este deplin justificat, fiindcă acestea se bazează, preponderent, pe dialog. Eseul este opera literară care utilizează cu predilecție monologul.